

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygıyla dilerim.

Ali Rıza Öztürk
Mersin Milletvekili

Japonya'nın Vakoyama'sında, Pasifik dalma batma kuşağı içinde d=20 km derinde, göçüntülü biçimde ve M= 8.9 Richter büyüklüğünde bir deprem olmuştur. Deprem, 120 saniye sürmüştür. Deprem odağının, Honshu'ya uzaklığı 130 Km, Tokya'ya uzaklığı ise 373 km'dir. Deniz içindeki fayın boyu en az 241 km, eni 80 km'dir. Bilimadamları, bu depremin, son 300 yılda oluşan 7.büyük deprem olduğunu, Japonya'nın gördüğü en büyük deprem olduğunu söylemektedirler. Deprem odağının, kıyıdan 130 km uzakta olmasının depremin etkisini azalttığı, Ancak çıkan tsunami, kıyıya 390 km/h hızla ulaştığı ve kıyıdan yaklaşık 2 – 3 km içeri girerek önünde ne varsa süpürdüğü söylenmektedir.

Japonya'da depremin ardından bölgede nükleer santraller konusunda alarm verilmiştir. Miyagi Bölgesi'nde yer alan Onagawa Nükleer Tesisi zarar görmüş, santralin bir türbininde yangın çıkmıştır. Bazı santrallerde soğutma sistemi çalışmadığı bildirilmiştir. Denizden su çeken soğutma sistemi iflas etmiş durumda olduğundan bir reaktörün eridiği, diğerlerinin de kurtarılmalarının çok zor olduğu söylenmektedir. Fukuşima Dailchi Nükleer Santralında patlama olduğu ve nükleer sızıntı meydana geldiği, santralin bulunduğu alandan 170 bin kişinin tahliye edildiği açıklanmıştır. Japonya tarihinde hükümet ilk kez nükleer acil durum ilan etmiş ve bu durum halen devam etmektedir. Aslında 1986 yılında yaşanan Çernobil Faciası'ndan bu yana depremlerin tetiklediği ya da farklı teknik hatalarla meydana gelen onlarca kazanın gizlendiği ve sonuçları hakkında güvenlik, teknolojik sır vb. gerekçeler gösterilerek, gerçeklerin açıklanmadığı, nükleer güvenlik konusunda sicili bozuk bir ülkede yaşanan bu son olay, Nükleer Santraller konusunda çok önemli bir dönüm noktasına geldiğini göstermektedir. Japonya'da yaşanan bu felaket, nükleer santral savunucularının güvenlik kriterlerine ilişkin bugüne kadar dile getirdikleri savların, gerçek bir doğal felaket karşısında geçersiz kaldığını gözler önüne sermektedir. Sağlam bir inşaat ve güvenlik kriterlerine uyulması durumunda nükleer santrallerin güvenli olduğu iddialarının gerçekleri yansıtmadığı ne yazık ki bu acı olayla bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Görüldüğü gibi güvenlik kültürünün gelişmişliği ve

çalışma disiplini sorgulaması bile böylesine büyük bir felaket karşısında anlamını yitirmektedir.

Tüm bu gelişmeler, Türkiye'nin Akkuyu'da kurmaya çalıştığı nükleer santral için çok önemli bir uyarı niteliği taşımaktadır. Bugün ihale dahi yapılmaksızın Rusya ile imzalanan anlaşma ile Akkuyu'da kurulması öngörülen nükleer santral, Ecemiş Fay Hattı'na 25-30 Km, Adana-Osmaniye'den geçen Doğu Anadolu Fay Hattı'na 150 Km uzaklıktadır. Hem Antakya-İskenderun'dan geçen Ölüdeniz fayı, hem de 30 Km uzaklıkta denizin içinde, Kaş'tan-Adana'ya kadar boydan boya uzanan dalma-batma kuşağı vardır. Ecemiş Fayı'nın sismik karakteri konusunda araştırma yapan jeofizik uzmanları, Ecemiş Fayı'nın 300 km uzunluğunda olduğunu, Akkuyu'nun 20-25 km yakınından geçerek denizde devam ettiğini, aktif bir fay özelliğine sahip olduğunu, 6-7 büyüklüğünde bir deprem için tehlikeli bir enerji birikimi oluşturacak suskun tarihsel bir sürece sahip olduğunu söylemektedirler. Deprem kuşağında olan bu bölgeye nükleer santral kurulamayacağına ilişkin bugüne kadar yapılan uyarılar dinlenmemiştir. Ancak Japonya'da yaşanan 8.9 büyüklüğündeki depremin ardından yaşanmakta olan nükleer felaket, Akkuyu'da kurulmak istenen nükleer santral inadından vazgeçilmesi konusunda bir uyarıdır.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun 1983 yılından beri yürürlükte olan Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzüğü'ne göre kurulacak santral için yer lisansı alınması gerekmektedir. Bu yer lisans kapsamında değerlendirilecek olan konuların başında, "bölgenin topoğrafik, jeolojik, jeoteknik, hidrolojik, sismolojik ve meteorolojik özelliklerine ilişkin bilgi ve incelemelerin, seçilen yerin deprem, sel baskını, fırtına gibi doğal olaylar ve bu olayların ikincil etkileri yönünden değerlendirilmesine ilişkin bilgiler" yer almaktadır. Oysa Akkuyu'da kurulacak olan santral, 35 yıl önce 1976 yılında verilmiş olan yer lisansına dayanmaktadır.

1976'da Akkuyu'ya yer lisansı veren, TAEK Eski Başkanları, Merhum Prof. Nejat Aybers ve Prof. Yalçın Sanalan yanı sıra, üç teknik öğretim üyesinden bir olan Prof. Tolga Yarman; "...gerek Türkiye Elektrik Kurumu Nükleer Santraller Dairesi'nin, TAEK'e lisans başvurusunun arkasındaki çalışmalar, gerekse de lisans başvurusu değerlendirme yönünde aylar ve aylar boyunca sergilenen çalışmalar, ulusça övünç duyacağımız bir çizgide gelişmiş olmakla beraber, o zaman, ne "Ecemiş Fay Hattı" (bu yönde herhangi bir bilgi ya da işaret olmadığı için), ne de nükleer santralin turizmimize ve çevredeki sebze ve meyve tarımına dönük olası etkileri (o tarihte dünyayı sarsan nükleer kazalar vuku bulmamış olduğu, ayrıca bölgede ne turizm ne de sebze ve meyve tarımı bugünkü kadar önem keybetmiş bulunmadığı için), gündemde olmadığından, bu çerçevede herhangi bir inceleme yapılmamış, ruhsat

tahtında bir ölçüt oluşturulmamıştır.." demektedir. (Prof. Yarman'ın "Geçmişte ve Bugün Nükleer Enerji Tartışması" Kitabı) Bu çerçevede;

1- Japonya'da meydana gelen Nükleer Felaket sonrasında Türkiye'de Nükleer Santral Kurma konusunda hala ısrarlı mısınız? Türkiye'de Nükleer Santral kurma konusunu, Japonya'daki nükleer felaketin ışığında bir kez daha gözden geçirmeyi düşünüyor musunuz? Türkiye'de Nükleer Santral Kurmaktan vazgeçecek misiniz?

2- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız, sık sık Japonya'yı tercih etmelerinin nedenini deprem tecrübesiyle açıklamıştı. Bu tecrübenin tartışmalı olduğu son felaketle ortaya çıktı. Sayın Yıldız, Akkuyu için böyle bir deprem tecrübesi olmayan Rusya'nın tercih edilmesini nasıl açıklıyor? Sayın Bakan'ın Akkuyu'da deprem olmayacağına dair elinde net bir kanıt mı var, yoksa Mersin AKP hükümeti için önem taşıyor mu?

3- Akkuyu'da nükleer santral kurma kararı alınmadan önce, bölgedeki Ecemiş Fay Hattı ile ilgili ne gibi çalışmalar yapılmış ve hangi sonuçlar elde edilmiştir? "Ecemiş Fay Hattı" ile ilgili bugüne kadar hiç bir lisans çalışması yapılmadı ise 35 yıl içindeki değişimleri hesaba katmayan bir yer lisansına dayanarak nükleer santral kurmak doğru mudur? Bilhassa son Japon nükleer felaketi ışığında, evvelce verilmiş yer lisansını yok sayarak yeni gelişmeler ve ölçütler çerçevesinde, bilhassa olası deprem zemininde yeni bir yer lisansı çalışması yaptırılacak mıdır?

4- Sinop ve Akkuyu'da kurulması düşünülen ve planlanan nükleer santrallerin fizibilite etütleri hazırlanırken, özellikle Japonya'da meydana gelen nükleer kaza da göz önüne alındığında, bu etütlerin, yer lisansı çalışmalarının ne kadarı bağımsız bilimsel kuruluşlar ve/veya meslek odalarıyla paylaşılmış onların görüşleri alınmıştır?

5- Akkuyu'da nükleer santral kuracak Rus firmasının daha önce Japonya veya benzeri bir deprem bölgesinde kurmuş olduğu ve çalışır durumda bulunan herhangi bir nükleer santral var mıdır?

6- Akkuyu'da kurulması düşünülen VVER tipi nükleer reaktörlerin şu ana kadar denendiği en şiddetli deprem hangisidir? Nerede ve ne zaman gerçekleşmiştir? Santrallerde deprem sonrası yapılan analizlerle ilgili bakanlığınızın elinde herhangi bir rapor var mıdır?

7- Türkiye Diri Fay Haritası'ndan anlaşıldığı üzere Ecemiş Fayı ve doğuda Doğu Anadolu Fayı'nın uzantısı var. Doğu Anadolu Fayı, çok uzun süredir bu

kesimde suskun. Suskunluk süresi uzadıkça deprem büyüklüğü artıyor. Ayrıca, geçmişte çok büyük depremlerin ve tsunamilerin olduğu dalma batma zonu (tıpkı Japonya'daki gibi ama ondan kısa) var. Yaklaşık Kıbrıs'tan geçiyor.

Hem Kıbrıs dalma batma zonu var hem de hemen Toroslar-Akdeniz sınırı yakınında bir olası fay (kesik çizgilerle) görülüyor. Tüm bu veriler, hem deprem açısından hem de tsunami açısından Akkuyu yöresinde de tehlikenin büyüklüğünü ortaya koyuyor. Son Japonya örneği, "her türlü sorunun çözümü vardır" şeklindeki mühendis bakış açısının her zaman geçerli olmadığını, her zaman hesaplanamayan risklerin bulunduğunu gösterdiği de dikkate alınırsa Akkuyu bölgesindeki deprem ve tsunami açısından tehlikeler için herhangi bir önlem alındı mı? Alındıysa hangi önlemler alınmıştır?

8- Rus dizaynı VVER'lerin, Japon dizaynından çok daha ilkel olduğu ve Japonya'da olduğu gibi hangi santral olursa olsun deprem ve tsunami meydana geldiğinde denizden soğutma suyu çeken sistemin, deprem ve tsunami karşısında hiç bir dayanma gücü olmadığı görüldüğüne göre Akdeniz'de Ege Denizinde meydana gelecek bir deprem ve tsunami sonucunda Akkuyu'da da aynı iflasın önüne nasıl geçilecektir?